

ימי לימוד תנ"ך

לאורה של תורת ארץ ישראל

לע"נ סיון דבורי בן בשט ז"ל

מסע אישי בספר משלי

הרבנית יפה מגנס

1. קהלת רבה ז', א':

'רָאָה אֶת מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי מִי יוּכַל לִתְקַן אֶת אֲשֶׁר עֲוֹתוֹ' [=עיוות אותן]: בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשובחין הן וכל מה שבראתי בשבילך בראתי; תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת, אין מי שיתקן אחריך.

2. משלי פרק ג', יג': אֲשֶׁרִי אָדָם מְצָא חֲכָמָה וְאָדָם יִפִּיק תְּבוּנָה.

3. רלב"ג:

אשרי אדם מצא חכמה - כמה מאושר האדם שימצא חכמות השם יתברך דברים לפי מה שאפשר לו ואדם שיוציא מלבו תבונה בדרכים הנזכרים במה שקדם. יפיק - יוציא.

4. משלי פרק יט', כ': שָׁמַע עֵצָה וְקִבַּל מוֹסֵר לְמַעַן תִּחְכַּם בְּאַחֲרִיתָהּ.

5. מלב"ים: שמע עצה - אם תרצה לנחול חכמה צריך שתשמע עצה.

6. הגר"א, משלי פרק ג', יג':

אשרי אדם מצא חכמה כי חכמה מאין תמצא דהיינו שישמע מרבו או ימצא כתוב בספר לכן כתיב בו לשון מציאה. ואדם יפיק תבונה מזה שיבין החכמה על בוריו יתגלה רצון החכמה וזהו יפיק ויוציא מהחכמה התבונה...

7. הרב זצ"ל עולת ראייה חלק ב', שחרית לשבת:

מצות ד' ברה, מאירת עינים. עיני האדם רואות את כל הנמצא בתוך חוגו, ומרחוק יביטו, עד כל המרחקים אשר חוש הראות יגיע שמה. אבל כמה מטושטשת היא הראייה של האדם, מה הוא רואה מכל העצמיים רק צלליהם, תוארים טפלים וחצונים שלהם. ומהראיה הזאת העלוכה צריך הוא לבנות את הכרתו. מוכרח הדבר, שימצא האדם מוצגים חושיים, שהם ימצאו תחת תפיסת ראייתו, והם קשורים עמו לא רק ע"פ הקשר הרפה של הצללים, שהעין תופסת אותם, אלא ע"פ העומק של הישות, ע"פ המקוריות של ההויה, אשר בדבר ד' המחיה כל, אשר אמר יהי אור ויהי. מצות ד', הקשורה בפעולות מוחשיות, שהעין תופסת, ע"פ אותו התוכן של אור ד' אמת, המחיה חיים, מהוה הויות ומקיימן, היא ברה, מנצחת את כל צללי המחשכים שבחושים, ומתאחדת עם מקור החיים, ההויה והאורה העליונה, מכון האמת והיש האמתי, כי עמך מקור חיים באורך נראה אור.

8. מהר"ל דרך חיים, פרק ד' משנה א':

איזה חכם הלומד מכל אדם, שכאשר היה לו השתוקקות החכמה אז ראוי שיקרא בשם חכם שבא על האדם מצד עצמו. והביא ראייה מדכתיב מכל מלמדי השכלתי, ובודאי פירושו שהיה חפץ בתורה עד שהיה לו מלמדים הרבה...

9. מסכת אבות א', ו':

יהושע בן פרחיה ונתאי הארבל קבלו מהם. יהושע בן פרחיה אומר, עשה לך רב, וקנה לך חבר, והוי דן את כל האדם לכף זכות.

10. הרב עובדיה מברטנורה:

... ואני שמעתי, עשה לך רב, שיקבל לך רב אחד שילמוד ממנו תמיד, ולא ילמוד היום מאחד ולמחר מן האחר.

ימי לימוד תנ"ך

לאורה של תורת ארץ ישראל

לע"נ סיון דברי בן בשט ז"ל

11. הרב עובדיה מברטנורה:

... ואני שמעתי, עשה לך רב, שיקבל לו רב אחד שילמוד ממנו תמיד, ולא ילמוד היום מאחד ולמחר מן האחר.

12. רבנו יונה:

יהושע בן פרחיה אומר, עשה לך רב. שאפי' אתה יודע כמותו, עשה אותו רב עליך, מפני שאדם זוכר מה שלמדו רבו יותר ממה שאדם לומד מעצמו. ועוד, כי פעמים יבין הדבר יותר ממנו ונמצא מלמדו, ואפי' אם שניהם שוים בחכמה. וקנה לך חבר. לשלשה דברים צריך אדם אל החבר הטוב. האחד, לדברי תורה, כמו שאמר רז"ל (תענית ז, א), הרבה תורה למדתי מרבתי ועם חברי יותר מרבתי. והשני, למצוות, שאף כשאין חבירו חסיד ממנו ופעמים שגם הוא עושה אשר לא כדת, כשהוא נהנה בדבר עושה העבירה, אבל אין חפצו ורצונו שחבירו יעשנה, כי אין לו הנאה בזה, וכמו שאמרו (ב"מ ה, ב), אין אדם חוטא ולא לו, אם כן נמצא כי יוכיח חבירו מן העבירות, וחבירו ישלם לו כפעלו, ונמצאו שניהם חוזרין בתשובה, כל אחד על פי חבירו. והשלישי, לענין העצה שיקחנו להיות לו מעיר לעזור בכל עניניו ולקחת ממנו עצה טובה, ולהיות לו בן סודו. אחר היותו עמו בברית ולא יגלנו לאחרים לבל יפרו מחשבתו, ואף לא לנראים אליו כאוהבים, כי אין צורת האהבה נכרת בפניהם, ועל זה אמר שלמה ע"ה (משלי טו, כב), "הפר מחשבות באין סוד וברוב יועצים תקום".

13. האדמו"ר מקוזניץ עבודת ישראל מסכת אבות:

או יאמר עשה לך רב. רב הוא לשון גדולה שתמיד יראה להוסיף בעבודה ולקדש איבריו לקדושת הבורא ב"ה ולהיות מרכבה להבורא יתברך. למשל יקדש עיניו שיהיה מרכבה לעולם הנקרא עיני ה' וכן כל איבריו. וזה וקנה לך חבר, שעל ידי זה שיעשה את עצמו וכל איבריו מרכבה לשכינה יקנה לו חבר, הוא ההתחברות בהבורא יתברך, והבורא ממשיך עצמו אליו...

14. משלי פרק יט', כא': רבות מחשבות בלב איש ועצת יהוה היא תקום.

15. מלבי"ם:

רבות מחשבות בלב איש, המחשבות - הוא מה שהאדם חושב כל צדדי האפשר להגיע ע"י לאיזה תכלית, והם רבות - והם בלב איש - כי לו הבחירה לבחור אחד מצדדי האפשר, אבל בזה לא יגיע אל העצה שהיא האופן הנכון הקולע אל מטרת חפצו והעצה - היא חרוצה מה' - כפי רצונו, והיא תקום - שהגם שהבחירה ביד האדם, גמר המעשה היא תחת ההשגחה, ובענינים הכוללים שעליהם תופיע עצת ה', ההשגחה תקום ותבטל הבחירה כמ"ש במק"א.

16. הרב חרל"פ מי מרום מסכת אבות עמ' נט':

וכן מלאכים "מקבלים עליהם עול מלכות שמיים זה מזה ונותנים רשות זה לזה להקדיש ליוצרם בנחת רוח..." שמבלעדי קבלת עול מלכות שמיים זה מזה אי אפשר לקבל... וכמו כן עשה לך חבר שתהיה התועלת בזה בשתיים, הידיעה שזקוקים לאחרים, שממנה הרכנת הראש והתרחקות מן הגאווה, וגם קיום מצוות "ואהבת לרעך כמוך מצד האמת לאמיתו.

17. משלי פרק א', ב': לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה.

18. הגר"א:

דעת ענין הספר היא לדעת חכמה ומוסר וגו' לידע חכמה שלא יפול ברשת היצה"ר אשר הוא פורש לרגליו ושלא יתפתה בפתויו. ומוסר אם יצרו מתגבר עליו ליסר את עצמו ולשבור אותו וכמ"ש (ישעיה מ"ט) לאמר לאסורים צאו ולאשר בחושך הגלו והיינו אותן שכבר ביד יצרם והם אסורים תחת ידו וגבר עליהם מאד יצאו ע"י המוסר ואתן שהם בחושך שלא ראו אור ואינן מכירים פיתויו ע"י התורה יגלו להם ויכירו פיתויו. להבין אמרי בינה כי אף אם ישבר את יצרו ותאותו יראה לשבר בדרך התורה ולא יהיה צדיק הרבה יותר ממה שכתוב בתורה.